

طراحی مدل تعهد ورزشی دانشجویان ورزشکار: نقش سازه‌های انگیزش و رضایتمندی

وحید ایرانی^۱، محسن لقمانی^۲، میثم روحانی^۳، نوشین بنار^۴

تاریخ پذیرش: ۹۲/۳/۲۲

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۰/۲۰

چکیده

هدف از این مطالعه طراحی مدل تعهد ورزشی دانشجویان ورزشکار بر اساس انگیزش و رضایتمندی است. از این رو، از مجموع ۵۱۷۹ ورزشکار شرکت کننده در دوازدهمین المپیاد فرهنگی ورزشی دانشجویی کشور، تعداد ۳۶۵ دانشجوی ورزشکار (۱۴۱ دختر در بیرجند و ۲۲۴ پسر در ارومیه) با روش نمونه‌گیری لایه‌ای تصادفی در این تحقیق شرکت کردند. برای جمع‌آوری داده‌ها از سه پرسشنامه تعهد ورزشی (۱۴ سؤال)، رضایتمندی (۵۶ سؤال) و انگیزش (۲۸) استفاده شد. بعد از تحلیل عاملی اکتشافی و روایی سازه‌ها، نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که تعهد ورزشی دارای چهار عامل، انگیزش دارای هفت عامل و رضایتمندی نیز دارای هفت عامل هستند ($\chi^2 / df \leq$, $RMSEA \leq .09$, $Goodness Indexes \geq .90$). نتایج تحلیل مسیر نشان داد که مدل تعهد ورزشی از طریق انگیزش و رضایتمندی به طور مناسبی مورد تأیید هستند ($NFI = .94$, $CFI = .93$, $GFI = .94$, $RMSEA = .06$, $\chi^2/df = 2.53$). این نتایج در حالی مشاهده شد که انگیزش دانشجویان برتر المپیاد ورزشی، انگیزش آنها است ($R^2 = .74$). این نتایج در حالی مشاهده شد که انگیزش دانشجویان از طریق رضایتمندی آنها نیز موجب ایجاد تعهدشان نیز شده است. این یافته‌ها نشان می‌دهد که مدیران باید برای ایجاد تعهد ورزشی در دانشجویان و ارتقای سطح کمی و کیفی برگزاری رویدادهای بزرگ ورزش دانشجویی به انگیزش و پیشایندهای اثرگذار بر آن را توجه و راهکارهای عملی در این زمینه را جستجو کنند.

واژگان کلیدی: انگیزش، ورزش دانشگاهی، تعهد، دانشجویان

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه گیلان (نویسنده مسئول)

۲. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه بوعلی سینا همدان

۳. عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی اراک

۴. استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه گیلان

مقدمه

در ورزش، برای کسب پیروزی در مسابقات هزینه و زمان زیادی صرف می‌شود. با هر پیروزی مردم علاقه‌مند به آن تیم، غرق در شغف و شادمانی می‌شوند، احساس برتری و غرور می‌کنند و زمانی که تیمی می‌بازد یا در انتهای جدول قرار می‌گیرد، شرایطی ناخوشایندی بر باشگاه، سرمایه‌گذاران، بازیکنان، مربیان و علاقه‌مندان به آن تیم حاکم می‌شود. با وجود چنین شرایطی، ضرورت دارد عواملی مورد بررسی قرار گیرند که در پیروزی و شکست تیم‌ها اثرگذارند. در حال حاضر این حقیقت برای افراد شرکت کننده در ورزش حرفه‌ای آشکار شده است که دیگر نمی‌توان به روش‌های سنتی دهه‌های پیش متکی بود و مربیان و کمک مربیان بیش از پیش دریافته‌اند که برای شرکت در مسابقات، باید از راهبردهای علمی جدید استفاده کنند. از این رو، برای سازماندهی تیم‌های ورزشی نیز شیوه‌های مدیریت علمی به کار گرفته شد. محققان در زمینه‌های متعدد سعی کرده‌اند عوامل مؤثر در موفقیت تیم‌های ورزشی را شناسایی کنند. گیلبرتسون^۱ (۲۰۰۰) هفت عامل اساسی و عمده را به مثابه عوامل حیاتی در موفقیت یک تیم یا سازمان ورزشی مطرح کرد که عبارت از مربی یا رهبر، انگیزش افراد، امکانات مالی، اهداف، خلاقیت، ساختار و مهارت هستند (زردشتیان، شیرین، و همکاران، ۱۳۸۸).

شرکت افراد مختلف در فعالیت‌های جسمانی و ورزشی به مثابه یک رفتار، همواره مورد توجه متخصصان علوم ورزشی بوده است. از مفاهیم مهمی که امروزه به منظور درک و شناخت عوامل تعیین‌کننده رفتار مشارکت ورزشی به کار می‌رود، تعهد است (ویلسون و همکاران^۲، ۲۰۰۴). تعهد، نگرش و حالت روانی است که به منظور توصیف تمایل افراد به رفتارهای مشخص استفاده می‌شود. در واقع، این مفهوم نشان دهنده میزان پشتکار و پایداری افراد برای ادامه مشارکت در یک رفتار است (سوسا و همکاران^۳، ۲۰۰۷). از دیدگاهی دیگر، تعهد نوعی احساس وابستگی و تعلق خاطر به رفتار خاص است. با توجه به آنچه در مورد مفهوم تعهد ذکر شد، استفاده از این واژه برای مطالعه و پژوهش در زمینه تداوم مشارکت در ورزش مفید به نظر می‌رسد (کلین^۴، ۱۹۹۴). بدیهی است که هرچه تعهد ورزشکاران به باشگاه و تیم ورزشی بالاتر باشد، کارایی و اثربخشی آن تیم و باشگاه نیز به طور مثبتی تحت تأثیر قرار می‌گیرند. در واقع می‌توان بیان کرد که از عوامل بقای تیم‌های ورزشی ادامه به فعالیت ورزشکاران آن تیم

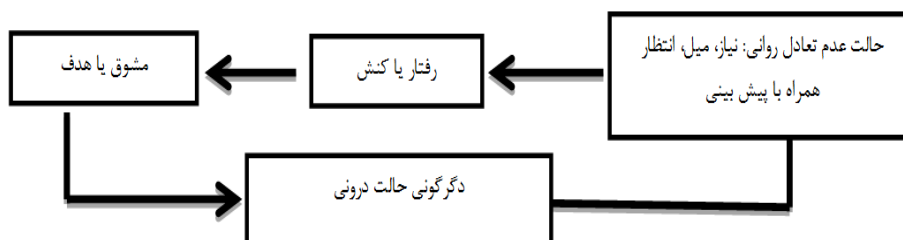
-
1. Gillbertson
  2. Wilson, et al
  3. Sousa, et al
  4. Kline,

است. بنابراین، ایجاد تعهد در ورزشکاران موضوعی مهم و اثرگذار است و باید عوامل ایجاد کننده تعهد را در بازیکنان شناخت. در این زمینه، بنار و لقمانی (۲۰۱۲) نشان دادند که از سازه‌های مهم برای پیش‌بینی تعهد ورزشی دانشجویان ورزشکار، هدف‌مداری^۱ آنها در مسابقات ورزشی است. آنها با بررسی شش خرده‌مقیاس از تعهد ورزشی ثابت کردند که خرده‌مقیاس‌های لذت^۲ و حمایت اجتماعی^۳ به میزان بیشتری در دختران دانشجو وجود دارد. نتایج جالب‌تر این تحقیق حاصل از آن بود که رابطه منفی و معنی‌داری میان افراد تکلیف‌مدار^۴ و تعهد ورزشی وجود داشت. بنار و لقمانی در توجیه این نتایج بیان کردند که افراد تکلیف‌مدار دارای تخصص بیشتری هستند و با توجه به حرفه‌ای شدن ورزش، این افراد تمایل بیشتری به جابجایی در تیم‌های ورزشی دارند و باید این جابجایی‌ها را با حفظ تعهد در آنها کنترل کرد (بنار و لقمانی^۵، ۲۰۱۲). علاوه بر این، فتیحی (۱۳۹۰) رابطه بین رفتارهای رهبری مربیان (سبک‌های رهبری مربیان) و تعهد ورزشی بازیکنان لیگ برتر جودو ایران را بررسی کرد. نتایج نشان داد که تعهد ورزشی بازیکنان با رفتار رهبری آموزش و تمرین، رابطه‌مدار و دموکراتیک رابطه مثبت و معنی‌داری دارد، در حالی که با سبک رهبری تکلیف‌مدار و آمرانه رابطه معنی‌داری ندارد (فتیحی، ۱۳۹۰). با مرور ادبیات پژوهش، مطالعات نشان می‌دهند که به جز سازه‌های هدف-مداری در ورزش و سبک‌های رهبری سرپرستان و مربیان، عوامل متعدد دیگری نیز مانند انگیزش و رضایتمندی ورزشکاران نیز هم به طور مستقیم و هم به طور غیرمستقیم موجب تعهد ورزشکاران می‌شوند.

موضوع انگیزش، به فرایندهایی مربوط می‌شود که به رفتار نیرو و جهت می‌دهد. این فرایندها حاصل از نیروهای موجود در فرد و محیط هستند. منابع درونی انگیزش شامل هیجانات، شناخت‌ها و نیازها می‌شوند. رویدادهای بیرونی، مشوق‌هایی هستند که موجب جذب افراد به یک رفتار یا روی‌گردانی آنها از آن رفتار می‌شوند (نوربخش و همکاران، ۱۳۸۹). برلسون و استاینر^۶ (۱۹۶۴) معتقدند که انگیزش حالت درونی فرد است و رفتاری را در او به وجود می‌آورد که برای رسیدن به هدف مشخصی نهایت تلاش خود را می‌کند. فرایند انگیزش به نیروهای پیچیده، سابق‌ها، نیازها و شرایط تنش‌زا یا مکانیسم‌های دیگری اطلاق می‌شود که

-
1. Goal Orientation
  2. Enjoy
  3. Social Support
  4. Task Orientation
  5. Benar, & Loghmani
  6. Burlson and Steiner

فعالیت فرد را برای تحقق اهداف او آغاز کرده و به آن تداوم می‌بخشند (نوروزی و همکاران، ۱۳۹۱). این تعریف کلی به صورت یک الگوی کلی قابل ارائه است (شکل شماره ۱).

شکل ۱. الگوی کلی انگیزش

کاشف و همکاران (۱۳۹۰) تحقیقی تحت عنوان شناسایی عوامل انگیزشی، ویژگی شخصیتی و مولفه‌های اجتماعی نیروهای داوطلب در ورزش به این نتیجه رسیدند که مؤلفه‌های بیرونی مثل حمایت خانواده بیشترین نقش انگیزشی در داوطلبان ایجاد می‌کنند (افروزه و همکاران، ۱۳۹۰). در مطالعه‌ای مشابه، سرلو و همکاران^۱ (۲۰۰۷) با مطالعه جو انگیزشی ضمنی و جو انگیزشی مری محور نشان دادند که وظیفه‌گرایی به وسیله درک بازیکنان و از طریق جو انگیزشی یادگیری ابتکاری مری در رقابت پیش‌بینی می‌شوند (اندیو و همکاران^۲، ۲۰۰۴). روشن است که تقویت دوستی، اعتماد، ستایش دوجانبه، احترام و هماهنگی در تیم از اهمیت زیادی برخوردار هستند. عقل سلیم حکم می‌کند ورزشکارانی که به یکدیگر تعلق خاطر دارند (و به نوعی دارای انسجام تیمی هستند) از هم حمایت می‌کنند. آنها از این که بخشی از گروهی باشند که هدف‌های اعضایش را برآورده می‌کنند، بیشتر برانگیخته می‌شوند. در یک تیم اهداف فردی باید با اهداف تیم هماهنگ باشند. موافقت بر سر هدف‌های تیم، انگیزه فرد را در تعیین و تلاش برای رسیدن به هدف‌های شخصی را تقویت می‌کند (غفوری و همکاران، ۱۳۹۱).

از طرف دیگر رضایت شغلی نتیجه ادراک کارکنان از هر چیزی است که محتوا و زمینه شغلی آنها را تشکیل می‌دهد و احساس مطبوعی است که پیامد و نتیجه ارزیابی شغلی یا تجربه فردی بوده و کمک زیادی به سلامت جسمی و روانی افراد می‌کند. این موضوع در مورد ورزشکاران نیز صادق است. چون آنها نیز نسبت به سازمان (تیم)، همکاران (سایر ورزشکاران)، مدیران و

1. Cerlo et al

2. Andew, et al

مسئولین (مربی، سرپرستان و غیره) دارای احساسات و نگرش‌هایی هستند که نیازها و انگیزه‌ها، زیر بنای آن را تشکیل می‌دهند (علی دوست قهفرخی و همکاران، ۱۳۸۹). تعریف زیادی از رضایتمندی ورزشکار شده است. در این پژوهش، رضایتمندی ورزشکار به مثابه یک حالت هیجانی مثبت تعریف شده است که با ارزیابی پیچیده‌ای از ساختارها، فرایندها و پیامدهای مربوط به تجارب ورزشی حاصل می‌شود. این ارزیابی بر تفاوت بین آنچه ورزشکار خواسته و درک آنچه دریافت کرده، پایه گذاری شده است. این ارزیابی در زمینه جسمانی، روانی و محیطی انجام می‌گیرد. به نظر می‌رسد افزایش رضایتمندی ورزشکاران، تلاش، انگیزه و تعهد آنها را برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی ارتقا دهد. بنابراین، بررسی جنبه‌های مختلف رضایتمندی ورزشکاران در ارتباط با تجارب ورزشی برای شناخت بخشی از احساسات و نگرش‌های آنها امری ضروری به نظر می‌رسد. همچنین در حال حاضر، ورزش دانشجویی در ایران از جمله ورزش‌هایی است که به صورت منظم و حرفه‌ای دنبال نمی‌شود. بنابراین ایجاد جو انگیزشی مناسب و ایجاد رضایت در ورزشکاران، تعهد آنها را افزایش دهد. فقدان تعهد کافی و عدم روحیه مبارزه‌طلبی در ورزشکاران می‌توانند از عوامل نتایج ضعیف در میداين و عرصه‌های ورزشی باشند.

مطالعات متعددی نقش‌های تعاملی بین سازه‌های انگیزش و رضایتمندی را با سازه‌های دیگر تجزیه و تحلیل کردند. مثلاً محرم‌زاده و همکاران (۱۳۸۸) با مطالعه انگیزش، رضایتمندی و تحلیل رفتگی داوطلبان در ورزش به این نتیجه رسیدند که رابطه معنی‌داری بین رضایتمندی و انگیزش برای شرکت در رویدادهای ورزشی وجود دارند. به طور کلی، نتیجه مطالعه آنها نشان داد که حمایت خانواده و تقدیر و تشکر به ترتیب بیشترین و کمترین عامل انگیزشی در جذب داوطلبان محسوب می‌شوند (محرم‌زاده و همکاران، ۱۳۸۸). علاوه بر این، رضایتمندی در زنان بیشتر از مردان بود. تعهد که اغلب با عنوان تعهد سازمانی مورد مطالعه قرار گرفته است از جمله متغیرهایی به شمار می‌رود که در سال‌های اخیر در ایران و در رشته‌های مدیریت دولتی، روانشناسی، مدیریت آموزشی و سایر زمینه‌ها مورد تحقیق قرار گرفته است (باقری و همکاران، ۱۳۸۴)، اما این متغیر مهم (تعهد) در تحقیق‌های ورزشی و تربیت‌بدنی جایگاه کمی را به خود اختصاص داده و کمتر مورد مطالعه قرار گرفته است. البته در سازمان‌های ورزشی، تعهد کارکنان با سبک رهبری (جهان‌دیده، ۱۳۸۶)، تعهد سازمانی و اثربخشی (حمیدی، ۱۳۸۲)، عوامل نگهدارنده شغل و تعهد دبیران تربیت‌بدنی (جاودانی، ۱۳۸۱) انجام گرفته است، ولی از آنجایی که تیم‌های ورزشی نیز مانند سازمان‌ها دارای ساختاری هدفمند و دارای حدود و ثغور مشخصی هستند (باقری و همکاران، ۱۳۸۴)، لذا بررسی تعهد ورزشی به مثابه یک عامل

اثرگذار بر عملکرد را با اهمیت می‌سازد و با توجه به این مهم، تحقیقاتی نیز در این زمینه انجام شده است، اما در آنها از مدل‌های تعهد سازمانی استفاده نشده است و نظر به این که محیط‌های ورزشی دارای ویژگی‌های خاص خود هستند، طراحی مدل برای بررسی تعهد ورزشی ورزشکاران امری ضروری به نظر می‌رسد. اخیراً تحقیقاتی در زمینه تعهد در محیط‌های ورزشی انجام شده که با تأکید بر مدل تعهد ورزشی بررسی شده است (اسکانلان و همکاران، ۲۰۰۳). در واقع، تصمیم و تمایل به ادامه دادن شرکت در فعالیت ورزشی و ادامه آن بسیار حیاتی است. با توجه به مباحث فوق‌الذکر، در این مطالعه سعی شده است که رابطه بین تعهد، رضایتمندی و انگیزش ورزشی و میزان ضریب اثر آنها بر یکدیگر نشان داده شود تا ضمن ارائه مدل تعهد ورزشی دانشجویان بر اساس سازه‌های انگیزش و رضایتمندی، گام‌های اولیه برای طراحی مدل جامع در ورزش دانشگاهی پیموده شود.

با توجه به تحقیقات اندک صورت گرفته پیرامون تعهد ورزشکاران هنوز این مسئله وجود دارد که مهم‌ترین سازه برای پیش‌بینی تعهد دانشجویان ورزشکار کدامند؟ از طرفی در ارتباط با ورزش دانشجویی در داخل کشور و در زمینه تعهد ورزشی تحقیقات بسیار اندکی صورت گرفته است و چون از عوامل مهم در افزایش تعهد ورزشکاران، انگیزه و رضایتمندی ورزشی است، به همین دلیل در این مطالعه تلاش شده است تا مدل تعهد ورزشی دانشجویان ورزشکار بر اساس نقش این متغیرها طراحی شود. از طرف دیگر محققان در این مطالعه سعی بر آن دارند که با ارائه مدل، میزان اثرگذاری انگیزش و رضایتمندی بر تعهد ورزشی ورزشکاران را بهتر نشان دهند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع مطالعات همبستگی است که به شکل میدانی انجام شده است. جامعه آماری تحقیق کلیه دانشجویان ورزشکار دختر و پسر شرکت کننده در دوازدهمین المپیاد دانشجویی بیرجند و ارومیه بودند. تعداد کل شرکت کننده بالغ بر ۵۱۷۹ نفر بود. بر اساس جدول کرجسای - مورگان^۱ نمونه آماری پژوهش ۳۶۵ دانشجوی ورزشکار (۱۴۱ دختر و ۲۲۴ پسر) از رشته‌های مختلف ورزشی انتخاب شدند. با توجه به این که جمعیت آماری به جمعیت‌های فرعی (رشته‌های مختلف ورزشی دختران و پسران) تقسیم شده است، از روش نمونه‌گیری لایه‌ای تصادفی استفاده شده است.

-
1. Scanlan, et at
  2. Krejcie and Morgan

در این تحقیق از سه پرسشنامه به مثابه ابزار استفاده شده است. تعهد ورزشی ورزشکاران با پرسشنامه مقیاس تعهد ورزشی^۱ (SCMS) اسکانلان و همکاران (۱۹۹۳) اندازه‌گیری شد. این ابزار شامل ۱۴ سؤال ۵ ارزشی لیکرت و چهار خرده‌مقیاس تعهد، لذت، محدودیت‌های اجتماعی و فرصت‌های مشارکت است. ثبات درونی خرده‌مقیاس‌های این پرسشنامه به وسیله پدیدآورندگان آن به طور متوسط ۰/۸۹ گزارش شده است. پس از اخذ این ابزار از منابع معتبر، با دقت ترجمه شد و سپس روایی ظاهری، صوری و محتوایی پرسشنامه‌ها تعیین شد. بررسی روایی محتوایی سؤالات و تطبیق آنها با خرده‌مقیاس‌ها به وسیله ۱۰ نفر از اساتید و متخصصین تربیت‌بدنی انجام شد. پایایی پرسشنامه برابر با ۰/۸۶ = تعیین شد. داده‌های مربوط به رضایتمندی ورزشکاران نیز با استفاده از پرسشنامه رضایت ورزشکار^۲ (ASQ) ریمر^۳ جمع‌آوری شد که هفت عامل را در بر می‌گیرد. روایی صوری پرسشنامه به وسیله متخصصان و اساتید تربیت‌بدنی، در یک تحقیق آزمایشی بررسی شد و پایایی آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰/۸۹ مورد تأیید قرار گرفت. داده‌های انگیزش ورزشی با استفاده از پرسشنامه انگیزش لوک پلیتیر و همکاران^۴ (۱۹۹۵) جمع‌آوری شد که شامل ۲۸ سؤال و هفت عامل است. برای سنجش پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب همبستگی، آلفای کرونباخ ۰/۸۷ برآورد شد. روایی صوری آن نیز به وسیله اساتید تربیت‌بدنی بررسی و مورد تأیید قرار گرفت. همچنین از پرسشنامه بی‌نام برای مشخصات فردی شامل سن، جنس، میزان و رشته تحصیلی و رشته ورزشی استفاده شد.

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش تحلیل عاملی اکتشافی^۵ (EFA) با چرخش متمایل^۶ برای شناسایی مجدد، بومی‌سازی و روایی ساختاری ابزار استفاده شد. بعد از این مرحله، به منظور تأیید نهایی سازه‌های انگیزش، رضایتمندی و تعهد ورزشی از تحلیل عاملی تأییدی^۷ (CFA) و برای تحلیل مسیر^۸ (PA) و طراحی مدل تعهد ورزشی دانشجویان از نرم‌افزار لیزرل با نسخه ۸/۵۰ استفاده شد.

-
1. luc g, pelletier at al
  2. Athlete Satisfaction Questionnaire (ASQ)
  3. Raymer
  4. Polityper et al
  5. Exploratory Factor Analysis (EFA)
  6. Direct Oblimin rotation
  7. Confirmatory Factor Analyze (CFA)
  8. Path Analyze (PA)

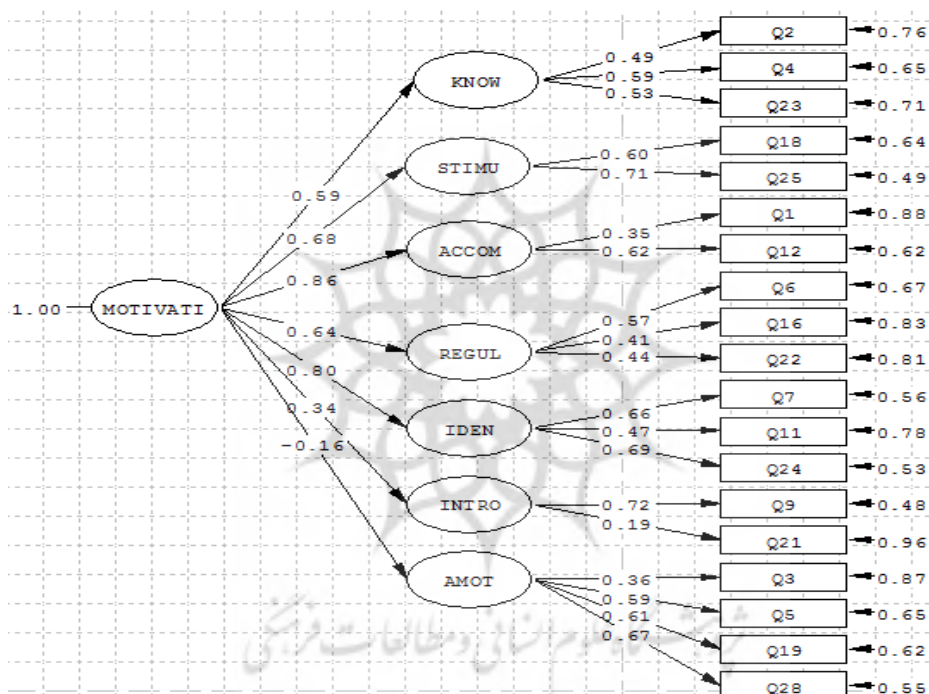
نتایج

با توجه به طراحی مدل در پژوهش حاضر، ابتدا باید گویه‌های اثرگذار و عامل‌های مربوط به هر سازه شناسایی شوند و پس از آن با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و مرتبه دوم می‌توان میزان اثرگذاری هریک از گویه‌ها و عامل‌ها را بر متغیر مکنون مشخص کرد. از این رو، ابتدا نتایج تحلیل عاملی اکتشافی هر یک از پرسشنامه‌ها (انگیزش، رضایتمندی و تعهد ورزشی) مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی (EFA) برای پرسشنامه ۲۸ سؤالی انگیزش نشان داد که هفت عامل شناخت، هیجانات، انجام دادن، نظم و ترتیب، هویت، دوستی و انگیزش کلی شناسایی شدند و ۹ سؤال در چرخش واریامکس به دلیل بارعاملی پایین یا مشترک حذف شدند. نتایج EFA برای پرسشنامه رضایتمندی با حذف ۲۲ سؤال نشان داد که هفت عامل برای انعکاس رضایتمندی دانشجویان ورزشکار معرفی شدند (رضایت ورزشکار از عملکرد تیمی، رضایت ورزشکار از رفتار و تعامل مربی، رضایت ورزشکار از مدیریت باشگاه و تیم، رضایت ورزشکار از کادر پزشکی، رضایت ورزشکار از عملکرد فردی، رضایت ورزشکار از آموزش و تمرین مربی و رضایت ورزشکار از جو بیرونی باشگاه مانند رسانه، هوادار و خانواده). در ادامه بررسی‌های تحلیل عاملی، پرسشنامه تعهد ورزشی نیز به منظور شناسایی گویه‌ها و عامل‌های اثرگذار تجزیه و تحلیل شد. این نتایج، بدون حذف حتی یک سؤال، پرسشنامه ۱۴ سؤالی تعهد ورزشی را به چهار عامل لذت، تعهد، حمایت اجتماعی و فرصت‌های مشارکت تقسیم کرد.

به این ترتیب، هر یک از پرسشنامه‌های انگیزش، رضایتمندی و تعهد ورزشی به منظور اطمینان از شناسایی عامل‌ها تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول شدند و همچنین برای تعیین میزان اثرگذاری هر یک از عامل‌ها بر سازه نهایی، روش تحلیل عاملی مرتبه دوم اجرا شد. مطابق با شکل شماره ۲، نتایج تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول برای انگیزش نشان داد که همه گویه‌ها (به جز گویه شماره ۲۱) توانسته‌اند منعکس‌کننده عامل مورد نظر خود باشند. بر این اساس، گویه شماره ۹ بیشترین اثر بر عامل شناخت، گویه شماره ۲۵ بیشترین اثر بر عامل تجربه شرکت در فعالیت‌های ورزشی، گویه شماره ۱۲ بیشترین اثر بر عامل دستیابی به هویت و هیجانات، گویه شماره ۶ بیشترین اثر بر نظم و ترتیب، گویه شماره ۲۴ بیشترین اثر بر عامل دستیابی به نقاط ضعف و قوت خود، گویه شماره ۹ بیشترین اثر بر عامل دوستی و گویه شماره ۲۸ بیشترین اثر را بر عامل انگیزش کلی داشتند. در تحلیل عاملی مرتبه دوم که سازه نهایی انگیزش متغیر مکنون مرتبه دوم بود نتایج نشان داد که به ترتیب عامل‌های دستیابی به هویت و هیجانات (۰/۸۶)، دستیابی به نقاط ضعف و قوت خود (۰/۸۰) و تجربه شرکت در فعالیت‌های

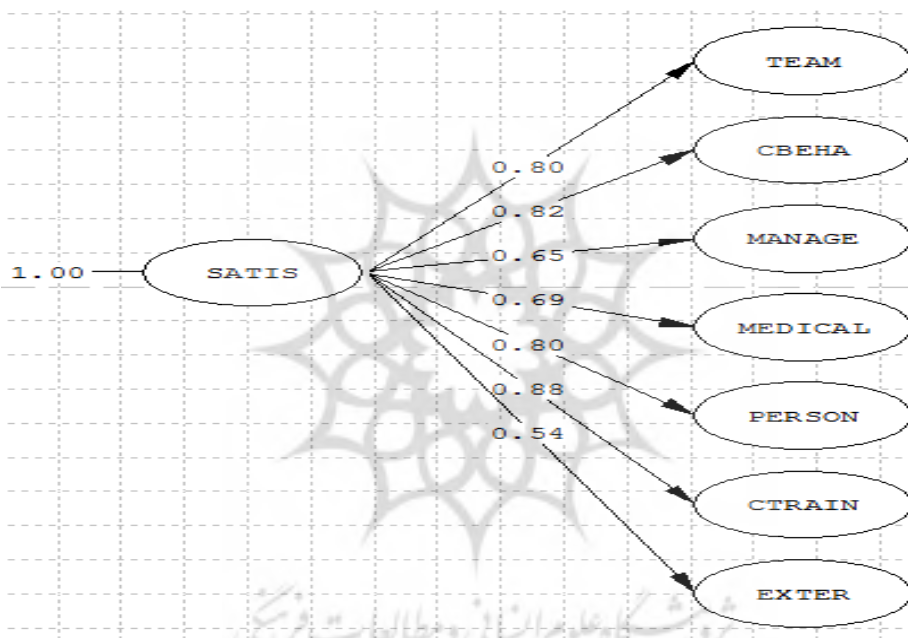
ورزشی (۰/۶۸)، نظم و ترتیب (۰/۶۴)، شناخت (۰/۵۹) و دوستی (۰/۳۴) اثر معنی‌داری بر سازه نهایی انگیزش گذاشتند، اما عامل انگیزش کلی با این که به طور منفی سازه انگیزش را منعکس کرد، از طرف دیگر این اثر منفی از نظر آماری معنی‌دار نبود (۰/۱۶-). به طور کلی، مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و دوم سازه انگیزش برای دانشجویان ورزشکار نشان داد که این مدل با توجه به شاخص‌های نکویی دارای برازش مناسبی است ($RMSEA = .08$, $df = 2.35$, $GFI = .94$, $CFI = .90$, $NFI = .92$).

شکل ۲. مدل تحلیل عاملی مرتبه اول و دوم سازه نهایی انگیزش

همچنین مانند پرسشنامه انگیزش، مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و مرتبه دوم نیز برای سازه رضایتمندی تجزیه و تحلیل شد. بر اساس نتایج تحلیل عاملی مرتبه اول، تمامی گویه‌ها توانسته‌اند به خوبی منعکس‌کننده عامل‌های مربوط به خود باشند (به دلیل حجم زیاد گویه‌ها، مدل تحلیل عاملی مرتبه اول آورده نشد). علاوه بر این، به منظور تعیین میزان اثرگذاری ابعاد رضایتمندی در دانشجویان ورزشکار مدل تحلیل عاملی مرتبه دوم به اجرا درآمد (شکل شماره ۳). با توجه به شاخص‌های مناسب برازندگی این مدل ($RMSEA = .08$, $df = 2.76$, $GFI =$)

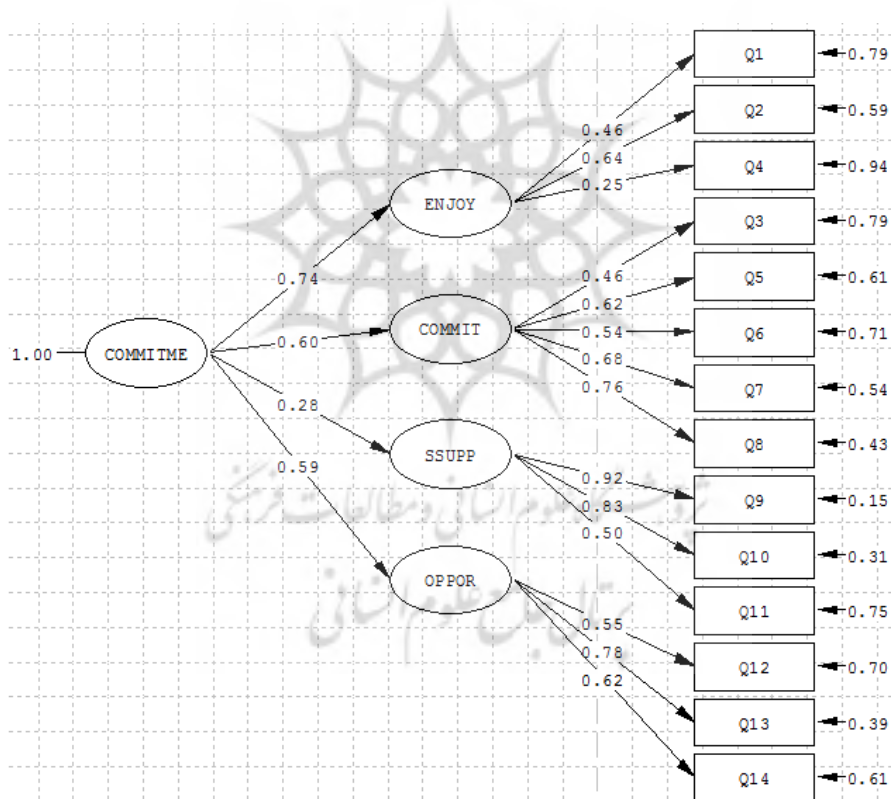
۰.۹۱، NFI، CFI= ۰.۹۲)، نتایج CFA مرتبه دوم نشان داد که به ترتیب ابعاد رضایت ورزشکار از آموزش و تمرین مربی (۰/۸۸)، رضایت ورزشکار از رفتار و تعامل مربی (۰/۸۲)، رضایت ورزشکار از عملکرد تیمی (۰/۸۰)، رضایت ورزشکار از عملکرد فردی (۰/۸۰)، رضایت ورزشکار از کادر پزشکی (۰/۶۹)، رضایت ورزشکار از مدیریت باشگاه و تیم (۰/۶۵) و رضایت ورزشکار از جو بیرونی باشگاه (۰/۵۴) به طور معنی‌داری رضایتمندی دانشجویان ورزشکار را منعکس کردند.

شکل ۳. مدل تحلیل عاملی مرتبه دوم سازه نهایی رضایتمندی

در نهایت برای تعیین روایی سازه تعهد ورزشی مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و مرتبه دوم نیز برای این مدل بررسی شد تا ضمن اطمینان از شناسایی عامل‌ها و ضریب گویه‌ها، میزان اثرگذاری چهار عامل انعکاس‌دهنده سازه تعهد ورزشی نیز تجزیه و تحلیل شوند. همان‌طور که در شکل شماره ۴ نشان داده شده است، همه گویه‌ها (به جز گویه شماره ۴) به طور معنی‌داری با عامل‌های مورد نظر رابطه دارند و به خوبی منعکس‌کننده عامل‌های خود هستند. مطابق با نتایج CFA مرتبه اول سازه تعهد ورزشی، گویه شماره ۲ بیشترین اثر بر عامل لذت، گویه شماره ۸ بیشترین اثر بر عامل تعهد، گویه شماره ۹ بیشترین اثر بر حمایت اجتماعی و

گویه شماره ۱۳ بیشترین اثر را بر عامل فرصت‌های مشارکت داشتند. از طرف دیگر برای تعیین میزان اثرگذاری عامل‌های شناسایی شده و تأیید شده در تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول، بار عاملی هر یک از عامل‌ها با سازه نهایی تعهد ورزشی تجزیه و تحلیل شد. بر این اساس، نتایج بار عاملی در مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم نشان داد که به ترتیب ابعاد لذت (۰/۷۴)، تعهد (۰/۵۹)، فرصت‌های مشارکت (۰/۶۰) و حمایت اجتماعی (۰/۲۸) بیشترین انعکاس‌دهنده برای سازه تعهد ورزشی در ورزشکاران دانشجو بودند. در مجموع، مدل تحلیل عاملی مرتبه اول و مرتبه دوم سازه تعهد ورزشی برای ورزشکاران دانشجو دارای شاخص‌هایی است که برازش این مدل را به خوبی و به طور مناسب تأیید می‌کنند (RMSEA= .07, $\chi^2 / df = 2.60$, GFI= .96, CFI= .95, NFI, .95).

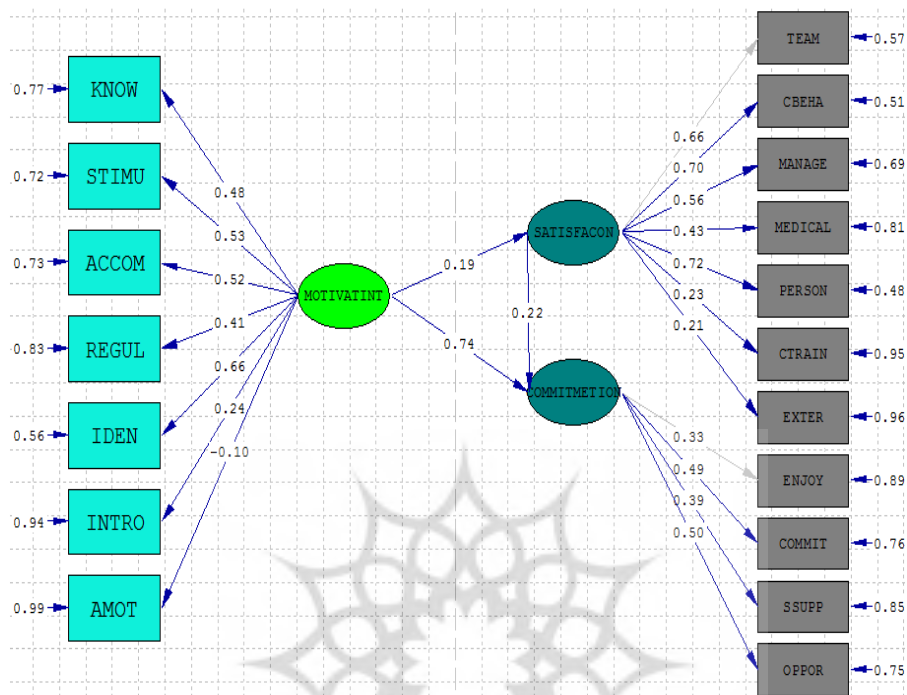
شکل ۴. مدل تحلیل عاملی مرتبه اول و دوم سازه نهایی تعهد ورزشی

پس از اعتباریابی ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش و شناسایی مهمترین عامل‌ها و تعیین

اولویت‌های هر یک از سازه‌ها بر اساس بارعاملی، در نهایت با توجه به ماهیت مطالعه حاضر مدل تعهد ورزشی مبتنی بر تحلیل مسیر از طریق پیشایندها و سازه‌های انگیزش و رضایتمندی طراحی شد (شکل شماره ۵). به همین منظور، سازه انگیزش به مثابه متغیر پیش‌بین، سازه رضایتمندی به مثابه متغیر پیش‌بین و میانجی و متغیر تعهد ورزشی به مثابه متغیر ملاک برای طراحی مدل تدوین شدند. در واقع، برای طراحی مدل تعهد ورزشی پیشایندها یا سازه‌های انگیزش و رضایتمندی در نظر گرفته شدند که در این بین، سازه رضایتمندی علاوه بر این که از سازه انگیزش تأثیر می‌پذیرد، از طرف دیگر بر سازه تعهد ورزشی اثر می‌گذارد. به این ترتیب، برای طراحی مدل سه رابطه از طریق تحلیل مسیر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند شاخص‌های برازش مدل نیز نشان دادند که این مدل به خوبی می‌تواند مسیرهای مشخص شده را پیش‌بینی کند ($GFI = .94$, $df = 2.53$, $RMSEA = .06$, $NFI = .94$, $CFI = .93$). نتایج تحلیل مسیر نشان داد که اثر مستقیم سازه انگیزش بر تعهد ورزشی بسیار بیشتر از مسیرهای دیگر است (شکل شماره ۵ و جدول شماره ۱) و این یافته‌ها ثابت می‌کند که پیش‌بینی‌کننده اصلی برای مدل تعهد ورزشی، انگیزش ورزشکاران است. مسیر دیگری که در این مدل طراحی شد، نشان داد که سازه انگیزش به طور غیر مستقیم و از طریق سازه رضایتمندی می‌تواند تعهد ورزشی ورزشکاران را برآورد کند، اما مشاهده می‌شود که مجموع ضرایب اثر مسیر غیرمستقیم برابر با مجموع ضریب اثر مستقیم انگیزش بر تعهد ورزشی هستند.

جدول ۱. خلاصه نتایج مدل تحلیل مسیر تعهد ورزشی دانشجویان

سازه‌ها	میزان اثر (بار عاملی)	میزان معنی‌داری (t-value)
انگیزش به تعهد ورزشی	۰/۷۴	۵/۱۲
انگیزش به رضایتمندی	۰/۱۹	۲/۸۲
رضایتمندی به تعهد ورزشی	۰/۲۲	۲/۶۵

شکل ۵. مدل تحلیل مسیر تعهد ورزشی بر اساس پیشایندهای انگیزش و رضایتمندی

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به شکل شماره ۲، یافته‌های تحلیل عاملی تأییدی برای انگیزش نشان داد که بیشترین عامل برای انعکاس انگیزش ورزشکاران به ترتیب سازه‌های دستیابی به هویت و هیجانانگیز (۰/۸۶)، دستیابی به نقاط ضعف و قوت خود (۰/۸۰) و تجربه شرکت در فعالیت‌های ورزشی (۰/۶۸) از جمله سازه‌های مؤثر بر افزایش انگیزه ورزشی ورزشکاران هستند. بنابراین به نظر می‌رسد ورزش دانشگاهی برای دانشجویان به مثابه محرک‌های متنوع اهمیت دارد. در نتیجه با توجه به گویه‌های ۱، ۱۱، ۱۲، ۲۴ و ۱۸ اکثر دانشجویان ورزشکار با انگیزه شناسایی نقاط ضعف و قوت خود و یافتن محیط‌هایی به منظور پیشرفت و افزایش اعتماد به نفس به ورزش و فعالیت‌های هیجان‌انگیز روی می‌آورند. بنابراین، مسئولین و مدیران ورزشی برای ارتقای سطوح انگیزش ورزشکاران باید چنین شرایطی را برای آنها مهیا کنند. بر اساس نظریه‌های مختلف، یکی از ابعاد تعهد به نحوه ایجاد جو انگیزشی مدیر یا سرپرست بستگی دارد که به آن ایجاد تعهد مرتبط با مدیر گفته می‌شود. در ورزش نیز ممکن است نحوه رفتار مربی بر تعهد ورزشکاران اثر داشته باشد، از این رو ممکن است رابطه‌ای بین رفتارهای (سبک‌های) رهبری

مربیان و تعهد ورزشکاران وجود داشته باشد.

یافته‌های تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول و دوم سازه رضایتمندی نشان داد که به ترتیب عامل‌های رضایت ورزشکار از آموزش و تمرین مربی (۰/۸۸)، رضایت ورزشکار از رفتار و تعامل مربی (۰/۸۲)، رضایت ورزشکار از عملکرد تیم (۰/۸۰) و رضایت ورزشکار از عملکرد فردی (۰/۸۰) بیشترین اثر برای انعکاس سازه رضایتمندی دانشجویان ورزشکار را داشتند. با توجه به این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که انتخاب مربیان با تجربه و با دانش در طول تمرینات و مسابقات، داشتن برنامه‌های مدون و سازمان‌یافته و همین‌طور فراهم کردن فضاها و امکانات مناسب برای تمرین و مسابقه باعث افزایش رضایتمندی ورزشکاران شود که متعاقب آن می‌توان بهبود عملکرد فردی و تیمی را پیش‌بینی کرد. همچنین، رفتار و صداقت مربیان، نظم و انضباط آنها، نوع ارتباط مربی با بازیکنان نیز بر رضایت ورزشکاران از شرکت در فعالیت‌های ورزشی اثرگذار هستند که با نتایج کاظمی (۱۳۷۹) نیز هم‌خوانی دارد (وحیدیان رضازاده، ۱۳۸۱). از طرف دیگر، با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان پایبندی بازیکنان به مسائل اخلاقی، نوع رابطه بازیکنان با یکدیگر، نتیجه تیم در طول فصل یا تورنمنت، حمایت مربیان و مسئولین از وضعیت تحصیلی دانشجویان و پذیرش موقعیت اجتماعی بازیکنان را از عوامل مؤثر بر رضایتمندی دانشجویان ورزشکار جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی نام برد.

مطابق با شکل شماره ۴، نتایج بار عاملی در مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم تعهد ورزشی نشان داد که به ترتیب ابعاد لذت (۰/۷۴)، فرصت مشارکت (۰/۶۰) و تعهد (۰/۵۹) بیشترین منعکس‌کننده‌های تعهد ورزشی در دانشجویان ورزشکار بودند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که هر چه زمان و فرصت انجام فعالیت‌های ورزشی برای دانشجویان بیشتر باشد و مسابقات ورزشی به صورت مداوم و سازمان‌یافته‌تری برگزار شوند و همین‌طور فضاها و محیط مسابقات مفرح و شاد باشند، آنها برای شرکت مداوم در این فعالیت‌ها مصمم‌تر خواهند شد، چون دانشجویان از شرکت در فعالیت‌های ورزشی لذت می‌برند و به همان نسبت کنار گذاشتن ورزش برای آنها دشوارتر می‌شود. از طریق برگزاری مسابقات ورزشی، ورزشکاران با مربیان و سرپرستان خود رابطه دوستانه و صمیمی برقرار می‌کنند که این دوستی موجب تعهد و وفاداری بیشتر بازیکنان به تیم و مربی می‌شود. توجه به نیازهای روانی ورزشکاران و تعامل اثربخش بین سرپرستان، مربیان و بازیکنان به آرامش عاطفی آنها کمک می‌کند و احتمال موفقیت آنها و تیم را در مسابقات افزایش می‌دهد. بنابراین، مربیان و مسئولین باید سبک رهبری در پیش بگیرند که متعاقب آن بتوانند یک رابطه صمیمانه با بازیکنان برقرار کنند.

داشتن ورزشکارانی با سطح فنی بالا نقطه قوت تیم است، اما داشتن ورزشکاران متعهد،

می‌تواند موفقیت تیم را تضمین کند. بنابراین، باید در جهت افزایش تعهد ورزشکاران سرمایه گذاری کرد. با توجه به مدل نهایی (شکل شماره ۵) تعهد می‌تواند از طریق عامل‌های اثرگذار خود افزایش یابد. همان طور که مدل تحلیل مسر و طراحی شده نشان می‌دهد برای بالا بردن تعهد ورزشکاران دانشجو می‌توان برنامه‌ریزی منظم و مدونی به منظور برگزاری اردوها و مسابقات ورزشی داشت. همین طور بین حمایت والدین و مسئولین از ورزشکاران با تعهد ورزشی آنان ارتباط مثبت و معنی‌داری برقرار است. آنچه که در مدل طراحی شده بیشتر مشهود است، عامل اثرگذار اصلی سازه مکنون انگیزش است. با توجه به یافته‌های مطالعه حاضر انگیزش بیشترین اثر بر تعهد ورزشی ورزشکاران دارد. مدل نشان می‌دهد که افزایش انگیزه ورزشی ورزشکاران به مثابه‌ی متغیر مستقل، به طور مسقیم تعهد ورزشی دانشجویان را بالا می‌برد. با توجه به گویه‌های سازه مکنون انگیزش، دانشجویان، ورزش را یکی از راه‌های ملاقات با مردم و ورود به جامعه، پیشرفت و ارتقای استعدادهای خود و راهی برای ایجاد و حفظ دوستی خود با دیگران می‌دانند. از طرف دیگر، هیجان تجربه‌های جدید و رفع نقاط ضعف از عوامل انگیزاننده دانشجویان ورزشکار بوده است. بر این اساس می‌توان بیان کرد که احتمالاً ایجاد جو انگیزشی که بازیکنان را به تلاش بیشتر، یادگیری مهارت‌های جدید و رفع ضعف‌های خود تشویق کند، دستیابی به اهداف شخصی را تقویت کند و سبب پیشرفت آنان گردد. در نتیجه، می‌توان انتظار داشت که رضایت آنها از عملکرد و به تبع آن تعهد ورزشی آنها نیز افزایش یابد. در تحقیقات گذشته منابع مالی، حقوق و دستمزد را یکی از اصلی‌ترین عامل‌های انگیزاننده برای ورزشکاران معرفی کردند، اما از آنجایی که ورزش دانشجویی در ایران به طور حرفه‌ای مدیریت نمی‌شود، در این تحقیق به جنبه‌های تخصصی آن اشاره نشده است.

در نهایت با توجه به مدل طراحی شده، رضایتمندی ورزشی نیز به مثابه یک متغیر میانجی، به صورت غیرمستقیم بر تعهد اثرگذار است. طبیعتاً با افزایش انگیزه ورزشکاران، رضایتمندی آنان نیز افزایش می‌یابد (۲/۸۲ = r)، اما آنچه که در این پژوهش مورد تأکید محققان است، اثر رضایتمندی ورزشی بر تعهد ورزشکاران است. با توجه به عامل‌های مکنون رضایتمندی، رضایت از مدیریت تیم و باشگاه، رضایت از رفتار مربی و عملکرد فردی بیشترین تأثیر بر رضایتمندی دانشجویان ورزشکار جهت شرکت در فعالیت‌های ورزشی را دارند. نتایج نشان داد بین تعهد و رضایت از رفتار و تعامل مربی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. به نظر می‌رسد ایجاد جوی که بر همکاری درون تیمی، پیشرفت و بهبود تمامی ورزشکاران تأکید داشته باشد، سبب رضایت ورزشکار از رفتار اجتماعی مربی می‌شود. بنابراین، اگر مربیان الگوی رفتاری خود را در جهت برقراری ارتباطات صمیمانه‌تر با بازیکنان، حمایت از آنها و فراهم کردن بازخوردهای لازم

برای آنها تغییر دهند، احتمال بیشتری وجود دارد که تعهد و وفاداری اعضای تیم را نسبت به خود افزایش دهند. این نتایج با یافته‌های گانگه و همکاران^۱ (۲۰۰۳) و خوران و همکاران (۱۳۸۷) مطابقت دارد و آنها نیز به این نتیجه رسیده بودند که ارتباطات دوستانه مربی با بازیکنان می‌تواند در شکل دادن کیفیت تجربه ورزشی و رضایت آنان نقش بسیار مهمی داشته باشد. به طور کلی، یک ورزشکار ممکن است به مثابه ماهیت مستقل و جدا از خودش ادراکات، احساسات، و واکنش‌های معینی به تیم داشته باشد. این تمایز بین واکنش‌های یک فرد نسبت به خودش به مثابه عضوی از گروه و نسبت به کل گروه مشاهده می‌شود. بنابراین، حفظ تمایز و تفاوت بر جنبه‌های مختلف رضایتمندی مرتبط با کنش‌های فردی و تیمی بسیار مهم است (یوسفی و همکاران، ۱۳۸۹). محیط ورزشی در بردارنده موقعیت‌ها و جنبه‌های رقابت ورزشی و کنش متقابل بین ورزشکاران، مربیان، سرپرستان و تماشاچیان ورزشی است. مربیان کارآمد تلاش می‌کنند تا جو تیمی را به گونه‌ای تقویت کنند که ورزشکاران از تلاش و عملکردهای یکدیگر حمایت متقابل نمایند؛ چون همبستگی تیمی قوی، تعهد ورزشکاران را برای تلاش حداکثر در تیم تقویت می‌کند (افضل پور و همکاران، ۱۳۸۳).

در میان ابعاد تعهد باید توجه داشت که محدودیت و الزامات ایجاد شده از سوی مربی و هم‌تیمی‌ها و همچنین از سوی خانواده و دیگر افراد مرتبط با ورزشکار، موجب متعهد شدن ورزشکار برای تداوم به شرکت در فعالیت‌های ورزشی می‌شود. از آنجا که فشارهای وارده از سوی مربیان و جهت دادن این الزامات از سوی آنها، باعث می‌شود که ورزشکار به تعهدات خود پایبند باشد، لذا مربیان بایستی از انتظارات و الزامات نابه‌جا و بیش از حد که خارج از توان ورزشکار است اجتناب ورزند. بر اساس مطالعات گذشته ورزشکارانی به طور مداوم در فعالیت ورزشی شرکت می‌کنند که در خود نوعی تعهد ناشی از الزامات و انتظارات از سوی دیگران را دریافت کنند. اگر این انتظارات فرا واقعی و بیش از توان ورزشکار باشد، ممکن است که به قطع ادامه فعالیت وی در تیم و حتی در عرصه ورزش منتهی شود. از طرف دیگر، داشتن انتظارات پایین‌تر از توان ورزشکار در خود نیز می‌تواند منجر به ایجاد حس کم‌کاری و بی‌توجهی به تعهدات شود. با توجه به این تفاسیر تمامی افراد مرتبط با ورزشکار به طور اعم و مربیان به طور اخص بایستی از ورزشکاران انتظارات معقول و دست‌یافتنی داشته باشند که این امر به تعهد ورزشی بالای آنها منجر می‌شود. اگر در ورزش، ورزشکاران احساس لذت نکنند، نمی‌توان تعهدی نسبت به تیم و باشگاه را برای آنها انتظار داشت. همچنین باید در ورزش شرایطی ایجاد شود که ورزشکاران در فعالیت‌هایی غیر از فعالیت‌های زندگی روزمره مشارکت کنند. این امر

سبب می‌شود که ورزشکاران با توجه به این فرصت‌ها، برای شرکت در آن فعالیت‌ها در ماهیت درونی وجودشان تعهد ایجاد کنند.

از آنجا که زمانی ورزشکاران در تصمیمات مربوط به تیم و باشگاه شرکت داشته باشند و خود را فردی تلقی کنند که می‌تواند در تصمیمات اثر بگذارد؛ در خود احساس تعهدی پیدا می‌کنند که به ادامه شرکت در فعالیت ورزشی مشتاق می‌شوند. وقتی که تصمیمات به صورت گروهی و تفویضی انجام شود؛ بازیکنان در خود احساس تعلق و تعهد می‌کنند و خود را به مثابه بخش مهمی از باشگاه می‌دانند. مربیانی که با بازیکنان خود یک رابطه صمیمی و انسانی برقرار می‌کنند و به رفتارهای مطلوب ورزشکار بازخوردهای مناسب می‌دهند و از روش‌های متنوع برای تشویق و تقویت رفتارهای مناسب بازیکنان استفاده می‌کنند؛ حس تعهد را در آنها تقویت می‌کنند. همچنین زمانی که مربی از بازیکنان کار و هدف خاصی را درخواست کند و آنها را ملزم کند که برای رسیدن به آن هدف باید تلاش کافی از خود نشان دهند، این بازیکنان به این حس می‌رسند که برای رسیدن به آن هدف و تکلیف خاص متعهد هستند و بایستی در فعالیت‌هایی شرکت جویند که منجر به دستیابی به آن اهداف و تکلیف شود. از این رو، مطالعه حاضر ملاحظات عملی ویژه‌ای برای مدیران تربیت‌بدنی دانشگاهی کشور فراهم کرده است تا با بررسی اقدامات لازم در این زمینه افزایش انگیزش، رضایتمندی و تعهد ورزشی در دانشجویان، رشد و ارتقای روزافزون ورزش دانشگاهی در کشور حاصل شود. همچنین، بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، به محققان علاقه‌مند در حوزه ورزش دانشگاهی و مدیریت منابع انسانی در ورزش پیشنهاد می‌شود که عوامل اثرگذار بر انگیزش و راهکارهای تجربی و عملی برای دستیابی به انگیزش و سازه‌های متأثر از آن شناسایی و تجزیه و تحلیل شوند. قدر مسلم این نتایج می‌توانند برای پیشنهادات اجرایی برای ایجاد تعهد ورزشی دانشجویان در سطح ورزش دانشگاهی مؤثر و کارا باشند.

منابع

۱. نوربخش، پریوش؛ مزارعی، ابراهیم (۱۳۸۵). مقایسه انگیزش شرکت دانش آموزان و دانشجویان پسر ورزشکار در فعالیت های ورزشی و رابطه ی آن با هدف گرایی ورزشی آنان. المپیک، ۳۴، صص ۳۱-۴۱.
۲. جابری، اکبر؛ سلیمس مهدی؛ خزائی پول، جواد (۱۳۹۲). بررسی تاثیر انگیزش های درونی و بیرونی بر تسهیم دانش کارکنان در سازمان های ورزشی. مدیریت ورزشی، ۱۴، صص

۵۵-۷۵

۳. محرم زاده، مهرداد؛ کاشف، میر محمد؛ افروزه، محمدصادق (۱۳۸۸). انگیزش، رضایتمندی و تحلیل رفتگی داوطلبان در ورزش. مدیریت ورزشی، ۱، صص ۶۵-۵۱.
۴. افروزه، محمد صادق؛ محرم زاده، مهرداد؛ کاشف، میر محمد؛ افروزه، محسن. (۱۳۹۰). شناسایی عوامل انگیزشی، ویژگی شخصیتی و مولفه های اجتماعی نیروهای داوطلبی در ورزش. مدیریت ورزشی، ۱۱، صص ۱۸۱-۱۶۵.
۵. نوربخش، مهوش؛ فرخی، احمد؛ خاکپور، سعیده؛ فراهانی، همایون (۱۳۸۹). مقایسه انگیزه شرکت زنان و مردان تهران در فعالیت بدنی. رشد و یادگیری حرکتی- ورزشی، ۵، صص ۴۹-۶۹.
۶. علی دوست قهفرخی، ابراهیم؛ کوزه چیان، هاشم؛ جلالی فراهانی، مجید، ترکی، مریم (۱۳۸۹). بررسی و مقایسه رضایتمندی مشتریان زن باشگاه های بدنسازی خصوصی و دولتی شهر تهران. مدیریت ورزشی، ۱۴، صص ۱۴۰-۱۲۷.
۷. نوروزی سید حسینی، رسول؛ کوزه چیان، هاشم؛ احسانی، محمد؛ فیض عسکری، سیامک؛ نوروزی سید حسینی، ابراهیم. (۱۳۹۱). ارتباط رفتارهای حمایتی - استقلاللی مربیان با تعهد ورزشی شمشیربازان نخبه ایران. مدیریت ورزشی، ۱۴، صص ۱۵۹-۱۳۹.
۸. یوسفی، بهرام؛ تادیبی، وحید؛ حسینی؛ زهره (۱۳۸۹). اثر جنسیت و ورزش بر رضایتمندی از ابعاد بدنی و اضطراب اجتماعی - جسمانی دانشجویان دانشگاه های آزاد اسلامی منطقه ۱۱. مدیریت ورزشی، ۶، صص ۱۳۶-۱۲۱.
۹. غفوری، فرزاد؛ اندام، رضا؛ منتظری، امیر؛ فیضی، سمیرا. (۱۳۹۱). انگیزش و تعهد داوطلبان ورزشی رویدادی. پژوهش های مدیریت ورزشی و علوم حرکتی، ۳، صص ۱۱۶-۱۰۵.
۱۰. پورسلطانی زرنندی، حسین. قنبرپور نصرتی، امیر. دوستی، مرتضی. بای، ناصر. سیاووشی، محمد. (۱۳۸۹). تعیین رابطه ی بین لنگیزش و تعهد داوطلبان در نهمین دوره المپید ورزشی دانشجویان ایران. مدیریت ورزشی، ۵، صص ۴۹-۳۵.
۱۱. وحیدیان رضازاده، مجید. (۱۳۸۱). ارتباط بین رضایت شغلی و تعهد سازمانی معلمان مرد تربیت بدنی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیت بدنی و روانشناسی.
۱۲. میرحسینی، سید محمد علی؛ هادوی، سیده فریده، مظفری، سید امیر احمد. (۱۳۹۱).

- روایی و پایایی مدل تعهد ورزشی در میان دانشجویان ورزشکار". مدیریت ورزشی، ۱۵، صص ۱۰۵-۱۲۱.
۱۳. فتحی، حسن. (۱۳۹۰). رابطه بین رفتارهای رهبری مربیان و تعهد ورزشی بازیکنان در لیگ برتر جودوی ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی دانشگاه گیلان.
۱۴. افضل پور، محمد اسماعیل، قراخلو، رضا، خداداد، احمد. (۱۳۸۳)، ارزشیابی نقش مربیان خارجی در موفقیت تیم های ملی و باشگاهی فوتبال ایران، نشریه المپیک، ۲۷، صص ۷۱-۵۱.
۱۵. باقری، قدرت اله و همکاران. (۱۳۸۴). ارتباط بین سبک های رهبری مربیان فوتبال با میزان تعهد و تحلیل رفتگی بازیکنان. نشریه علوم حرکتی و ورزش، جلد اول، ۵، صص ۴۰-۲۳.
۱۶. جاودانی، محمد. (۱۳۸۱). بررسی رابطه رهبری تحول آفرین با تعهد سازمانی معلمان. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شیراز.
۱۷. جهاننیده، محمدعلی. (۱۳۸۶). ارتباط بین سبک رهبری تحول گرا و عملکرد مدیران و ابعاد تعهد سازمانی کارشناسان تربیت بدنی استان فارس، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شمال.
۱۸. حمیدی، مهرزاد. (۱۳۸۲). ارتباط بین ساختار سازمانی، اثر بخشی و تعهد سازمانی در حوزه ای ستادی سازمانهای ورزشی کشور، رساله دکتری دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران.
۱۹. زردشتیان، شیرین، و همکاران. (۱۳۸۸). ارتباط بین سبک رهبری عمل گرا و تحول گرای مربیان با انگیزش اجتناب از شکست بازیکنان لیگ برتر بسکتبال کشور. نشریه علوم حرکتی و ورزش، ۱۳، صص ۱۱۱-۱۲۵.
۲۰. سلطان حسینی، محمد. (۱۳۸۲). رابطه بین سبک رهبری مدیران دانشکده ها و گروه های آموزشی کانون کنترل و تعهد سازمانی خود و اعضای هیأت علمی رشته تربیت بدنی. رساله دکترا. دانشگاه تربیت معلم.
۲۱. گلشنی، جلال. (۱۳۸۰). بررسی رابطه بین سبک های رهبری تحولی، تبادلی و تکلیف گرای مدیران با تعهد کارکنان اداره تربیت بدنی استان آذربایجان غربی. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید بهشتی.
۲۲. نیکوفر، مرتضی. (۱۳۸۵). ارتباط بین مدیریت تبدیلی و تبادلی مدیران با تعهد سازمانی

- کارکنان تربیت بدنی استانس‌یستان و بلوچستان. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران.
23. Andrew, D.S. Patrick (2004). The Effect of Congruence of Leadership Behaviors on Motivation Commitment, and Satisfaction of College Tennis players. Doctoral Dissertation, Florida State University.
  24. Scanlan, T.K., Russell, D.G., Beals, KP & Scanlan, L.A. (2003). Project on elite athlete commitment PEAK): II: A direct test and expansion of the sport commitment model with elite amateur sportsman. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 5, 377-400.
  25. Weiss, M. R., Kimmel, L. A., & Smith, A. L. (2001). Determinants of sport commitment among junior tennis players: Enjoyment as a mediating variable. *Pediatric Exercise Science*, 13, 131-144.
  26. Alexandris, k. zahardiasdis, p., Tsorbatzoudis, C., and Grovios, (2002). Testing the sport commitment model in the context of exercise and fitness participation. *Journal of sport behavior*, 25(3), c217-230.
  27. Andrew, D.P.S. (2004). The effect of congruence of leadership behaviors on motivation, commitment and satisfaction of college tennis players. Unpublished doctor dissertation, Florida state university.
  28. Carpenter, P.J., scanlan, T.K. simons, J, P., and lobel, M. (1993). A test of the sport commitment model using structural equation". *Journal of sport and exercise psychology*, 15, 119- 133.
  29. Casper, j and Andrew, D.P.S. (2008).” Sport commitment differences among tennis players on the basis participation outlet and skil level”. *Journal of sport behavior*. 31 (3), 201-219.
  30. Kline, p. (1994). An easy guide to factor analysis. London: routledge.
  31. Sousa, C., Torregrosa, M., Vilderch, C. Villamarin, F., and Cruz, J. (2007). Commitment of young soccer players. *Psicothema*, 19 (2), 256-262.
  32. Wilson, P.M., Rodgers, W. M. Carpenter, P.J., Hal, C; Hardy, J., and Fraser S.N. (2004). The relationship between commitment and exercise behavior. *Psychology of sport and exercise*. 5, 405-421.
  33. Benar, N., & Loghmani, M. (2012). The relationship between goal – orientations and sport commitment among athletes. *Pedagogic, Psychology, Medical-Biological Problems of Physical Training and sports*, 2012, 5, 154-160.